

การปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

The Self-Conduct on Public-Mind of Lower Secondary Students in Educational Opportunity
Expansion Schools Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5

เชมจิรา บุญทวี* และพลศักดิ์ หอมสมบัติ[†]

Received May 10, 2021; Revised July 12, 2021; Accepted August 25, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยจำแนกตามเพศ ระดับผลการเรียน และการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 319 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่าที (Independent Sample t-test) และการทดสอบค่าเอฟ หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test / One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง 1 ด้าน นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.05$) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ($\bar{X} = 3.90$) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน และสังคม ($\bar{X} = 3.63$) ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.62$) แบ่งปันสิ่งของ หรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์จากสาธารณสมบัติ ($\bar{X} = 3.61$) และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงาม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.48$) 2) ผลการเปรียบเทียบสถานภาพของนักเรียนที่แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะแตกต่างกัน มี นักเรียนที่มีเพศ ระดับผลการเรียน และการอบรมเลี้ยงดู แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: จิตสาธารณะ, นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

Abstract

The objectives of this article were 1) to study the level of public mind practice among junior high school students in expanding educational opportunities. Under the Office of Ubon Ratchathani Elementary Education Area 5 2) To compare the level of public mental conduct among lower secondary school students in schools expanding educational opportunities. Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area District 5 by gender grade level and upbringing by using survey research methods The sample group consisted of 319 students in the lower secondary level, the Educational Opportunity Expansion School, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office, Region 5, Academic Year 2020, totaling 319 people. The research instrument was a questionnaire. The total confidence value was .95. The data were analyzed using percentage,

* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 อีเมล sak_mcu@hotmail.com

[†] อาจารย์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

mean, standard deviation statistics. Test the hypothesis by analyzing the t-value (Independent Sample t-test) and testing for the F-value. or one-way analysis of variance (F - test / One-way ANOVA).

The results of the research showed that 1) the level of public mind behavior of lower secondary school students in schools expanding educational opportunities. Under the Office of Ubon Ratchathani Elementary Education Service Area 5, the overall level was at a high level ($\bar{X} = 3.72$) and when considered separately by each aspect, the average was at a moderate level 1, the outer aspect was at a high level. In order of the items with the highest average to the lowest, i.e. helping parents and guardians ($\bar{X} = 4.05$) volunteer to work for others with physical, mental and spiritual strength ($\bar{X} = 3.90$) Participate in school, community and social activities ($\bar{X} = 3.63$) Maintain public property and environment ($\bar{X} = 3.62$) Share things or giving others the opportunity to take advantage of the public domain ($\bar{X} = 3.61$) and participate in solving problems or creating good things according to the situation ($\bar{X} = 3.48$) 2) the results of comparing the status of different students There are different levels of public psychic conduct. have sex students grade level and upbringing were different, with different levels of public mind practice. overall and in every aspect There was a statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: Public mind, Lower Secondary Students, Educational Opportunity Expansion School, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5

บทนำ

การพัฒนาเยาวชนไทยให้มีความรู้คู่คุณธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญและได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏในมาตราที่ 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งได้กำหนดลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ คือ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้มีคุณธรรม และจริยธรรม หมายถึง การมีพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์ การมีวินัย มีเหตุผล ชยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีความเสียสละ ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข นอกจากนั้นนโยบายด้านการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปี พ.ศ. 2550-2551 ก็ได้ให้ความสำคัญในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยใช้คุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ก็ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนานำให้คุณธรรมนำความรู้เพื่อเกิดภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งการเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงาน การเร่งผลิตกำลังคน เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการองค์ความรู้พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ตั้งมั่นอยู่ในกรอบของศีลธรรม ตลอดจนการมีจิตสำนึกสาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 52)

การสร้างจิตสาธารณะให้แก่คนในชาติจึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อปลูกจิตวิญญาณที่มีความรักความเมตตา ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและต่อสังคมส่วนรวม เป็นการปลูกจิตวิญญาณของการมีคุณธรรมจริยธรรม การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์เป็นกุศล ไม่คิดเบียดเบียนทำลายผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็กก็คือ บิดา มารดา ครูและเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสื่อมวลชน หากบุคคลเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติส่วนรวมให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอเด็กก็จะซึมซับเอาคุณลักษณะที่ดีนี้ติดตัวไป (กรรยาพรณา, 2559: 3-4)

ในการปลูกฝังจิตสาธารณะนั้นควรทำการปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ตัดง่าย” และเป็นการปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งร่างกายและสติปัญญา เพราะในวัยเด็กจะสามารถเห็นความแตกต่าง สามารถคิดเปรียบเทียบคิดแยกแยะวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอน รู้สึก คิด โดยใช้การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวแทนการสนใจตนเอง (ศรีสมร หล้าสา, 2559: 2) และถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้เด็กสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุขกายสบายใจ ตลอดจนเป็นบุคลากรที่ดีที่เหมาะสม ของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556: 93)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกฝังจิตสาธารณะ จึงให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ “จิตสาธารณะ” เป็น 1 ใน 8 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่โรงเรียนจะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดนั้นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน โดยสถานศึกษาอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 70) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 7)

โรงเรียนในฐานะสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษา การอบรมเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดี เพื่อเป็นกำลังของสังคม นอกจากจะให้ความรู้ทางวิชาการ และฝึกทักษะความสามารถในด้านต่าง ๆ แล้ว โรงเรียนยังมีหน้าที่พัฒนา ค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กและเยาวชน ช่วยปรับพฤติกรรม พัฒนาให้มีพฤติกรรมที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม (กรรยา พรพรรณา, 2559: 2-3) รวมถึงการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ซึ่งการปลูกฝังจิตสาธารณะดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 6 และมาตรา 7 ได้กำหนดแนวทางการ การศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน ตามมาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข” และมาตรา 7 “กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 5) และมาตรา 23 24 และ 26 ได้สรุป เกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้าน ต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเองทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการ ประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 53)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิต สาธารณะ ซึ่งเป็นหนึ่งในแปดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะต้องส่งเสริมและปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมีนโยบายซึ่ง ปรากฏตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้ มีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดค่านิยม วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย การให้บริการ กลยุทธ์ เป้าหมายความสำเร็จ และ มาตรการ ซึ่งที่ประชุมได้กำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรและแนวทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กลยุทธ์ที่ 2 คือการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำหนดเป้าหมายความสำเร็จให้ผู้เรียน มีความรู้คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามช่วงวัย ร้อยละ 100 โดยมี มาตรการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2563: (ออนไลน์))

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยจำแนกตามเพศ ระดับผลการเรียน และการอบรม เลี้ยงดู

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่มีเพศ ระดับผลการเรียน และการอบรมเลี้ยงดู ต่างกันมีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,567 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 319 คน ได้มาโดยวิธีการคำนวณตามสูตรทาร์ยามาเน่ (ไพศาล วรคำ, 2559: 101)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ และระดับผลการเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 3 ด้าน มีค่าอำนาจจำแนก .315-.851 และมีความเชื่อมั่น เท่ากับ .95

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วยปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ 6 ด้าน มีค่าอำนาจจำแนก .409 ถึง .853 และมีความเชื่อมั่น เท่ากับ .95

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน และการอบรมเลี้ยงดู ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง 2) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา 3) แบ่งปันสิ่งของ หรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์จากสาธารณสมบัติ 4) ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม 5) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน และสังคม 6) มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงาม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ
- 2) การวิเคราะห์การปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ใช้คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยเปรียบเทียบตามเพศ ระดับผลการเรียน และการอบรมเลี้ยงดู วิเคราะห์ด้วย F-test (One Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในครั้งนี้ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง 1 ด้าน นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.05$) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ($\bar{X} = 3.90$) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน และสังคม ($\bar{X} = 3.63$) ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.62$) แบ่งปันสิ่งของ หรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์จากสาธารณสมบัติ ($\bar{X} = 3.61$) และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงาม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.48$)

2. ผลการเปรียบเทียบสถานภาพของนักเรียนที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะแตกต่างกัน พบว่านักเรียนที่มีเพศ ระดับผลการเรียน และการอบรมเลี้ยงดู แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีนโยบายในการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ โดยเน้นการปลูกฝัง เสริมสร้าง และพัฒนาตั้งแต่ในวัยเยาว์เพื่อให้เด็กได้เกิดความรู้ความเข้าใจ และได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ ซึ่งการพัฒนาจิตสาธารณะนั้น จะต้องใช้ทั้งแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการพัฒนาที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง รวมไปถึงชุมชน และในการพัฒนาจิตสาธารณะในสถานศึกษา สถานศึกษาอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการ เช่น บุรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ หรือปลูกฝังจิตสาธารณะสอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2553: 70) ตามเอกสารแนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้แนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ว่าในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ครูประจำระดับ ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่าง ต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น 1) บุรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ 2) จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ของประเวศ วะสี (2560: 13) เสนอแนวทางการสร้างจิตสาธารณะ โดยใช้กลยุทธ์หลักของการสร้างประชาคม เนื่องจากประชาคมต้องขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือร่วมใจและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายโดยมีเทคนิค ดังนี้ 1) ความรัก เป็นความรักขั้นสูงของสังคมที่มากกว่าความรักในการเป็นพรรคพวก เป็นความรักที่เอาชนะความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ เป็นความรักสากล เป็นมิตรภาพเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อเป็นพลังทางสังคม ซึ่งความรักดังกล่าวหมายถึงความรักในธรรมชาติ รักในแผ่นดิน รักต่อสังคม รักต่อประเทศชาติ รักในวัฒนธรรมชุมชน รักในค่านิยมความเป็นไทย รักต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งความรักต่อแผ่นดินที่จะสร้างความผูกพันในความเป็นสังคมไทยเป็นตัวปลูกจิตสำนึก 2) ความรู้ การเสริมความรู้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความรัก ความรู้อย่างแท้จริง เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) ดังนั้น กลยุทธ์การปลูกจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมจึงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดความซาบซึ้งและตระหนักรู้เพื่อก่อให้เกิดความคำนึงถึงส่วนรวม 3) ความเป็นธรรมชาติ การดำเนินการเพื่อพัฒนาของรัฐที่ไม่ประสบผลสำเร็จส่วนหนึ่งมาจากการเร่งรัดที่จะให้ไปถึงเป้าหมายโดยเร็ว เพราะมีเวลาและงบประมาณจำกัด แต่การสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนต้องอยู่บนพื้นฐานของการเติบโตตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อความเป็นอิสระและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของนางนภัส พันธุ์พลกฤต (2561: 41) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการค้นพบรูปแบบและกิจกรรมพัฒนา ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ โดยได้จัดกิจกรรมในโครงการเสริมสร้างศักยภาพครูเพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียน ส่งผลให้เกิดเป็นความสำเร็จในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพย์สินสิ่งของส่วนรวม โดยแสดงพฤติกรรมทั้งที่บ้าน โรงเรียน และสถานที่สาธารณะต่างๆในชุมชน สมาชิกในชุมชนรู้สึกอายเมื่อต้องทิ้งขยะไม่ลงถัง ส่งผลให้ขยะในชุมชนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ประกอบกับครู พ่อแม่ ให้กำลังใจ และเป็นต้นแบบสำคัญทำให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมจิตสาธารณะ ดังนั้น ความสำเร็จของการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียน ซึ่งสรุปได้ว่าเกิดจากความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของครู พ่อแม่ และคนในชุมชน

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสถานภาพของนักเรียนที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะแตกต่างกัน

2.1 นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติยา วาจิ (2559 : 74) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีเพศ อายุต่างกัน มีพฤติกรรมจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีระดับระดับเรียนที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสุวรรณ ชันดี และ พรพิมล ประวัติรุ่งเรือง (2558: 5-6) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า เพศ อายุ สาขา และระดับปีที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงดาว พรพิรม (2558: 70-71) ได้ศึกษาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนจำแนกตาม ระดับผลการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนแตกต่างกันมีจิตสาธารณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนดีส่วนใหญ่จะมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับดีมาก

2.3 นักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับแนวคิดของ Wintre & Yaffe (2000 อ้างถึงในณัฐ ฐริพัฒน์ศิริ, 2561: 74) ได้อธิบายว่าครอบครัวที่เลี้ยงดูบุตรหลานด้วยการดูแลเอาใจใส่มอบความรักความอบอุ่น เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีพัฒนาการที่สมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่มีทั้งบิดาและมารดาเป็นผู้ดูแลเลี้ยงดูทำให้เด็กมีปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะทางสังคมนอกจากนี้เด็กยังมีความเฉลียวฉลาด สามารถแก้ปัญหาได้ดี ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวด เลี้ยงเด็กแบบตามใจ หรือปล่อยปละละเลยไม่สนใจเด็ก ดังนั้น ครอบครัวควรมีบทบาทหลักในการเลี้ยงดูส่งเสริมให้เด็กได้เติบโตอย่างสมวัยมีคุณลักษณะ “ดีและเก่ง” ด้วยความรักความเข้าใจมากกว่าการบังคับ หรือตามใจ หรือผลจากการดูแลทั้งหมดไปให้ครู โรงเรียน สอดคล้องกับศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ (2557: 165-166) ได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของเยาวชนในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภายในที่มีผลโดยตรงและโดยอ้อม ต่อระดับพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของเยาวชนไทยในจังหวัดสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม 3) กลุ่มเพื่อน 4) สุขภาพจิต 5) ความเชื่ออำนาจในตน 6) วิธีการอบรมเลี้ยงดู 7) ประสบการณ์ทางสังคม 8) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนส่วนตัวแปร และสอดคล้องกับ Hua, V. and Wan, H. (2011: 115) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียนในต่างประเทศ พบว่าผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะด้านการศึกษาและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัคร มีส่วนในการปลูกฝังความรู้สึกความเป็นพลเมืองให้แก่บุตรตั้งแต่เป็นเด็กได้อีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ควรจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดคุณลักษณะจิตสาธารณะ อย่างต่อเนื่อง
2. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นประชาชนของประเทศเพื่อให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคมส่วนรวม
3. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ควรมีการติดตามความต่อเนื่องและยั่งยืนของการแสดงออกของคุณลักษณะ จิตสาธารณะ ที่เป็นรูปธรรมในทุกระดับ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรรยา พรณนา. (2559). **จิตสาธารณะสร้างได้ง่ายนิดเดียว**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
จิตติยา วาจิ. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร**.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพฯ : บริษัท วี พรินท์ (1991) จำกัด.

ณัฐ ภูริพัฒน์ศิริ (2561). เด็กดี-เด็กเก่ง?: คุณลักษณะของครอบครัวและโรงเรียนพัฒนาการ. **เศรษฐกิจปริทรรศน์**. 12(1).

ดวงดาว พรพรม. (2558). **การศึกษาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.

นางนัส พันธุ์พลกฤต. (2561). รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนระดับประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนใน เขตอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ**. 28(2).

ประเวศ วะสี. (2560). **ปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญา ทางรอดจากความหายนะ**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ :
มูลนิธิศรีสฤษดิ์วงศ์.

ไพศาล วรคำ. (2559). **การวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์. (2557). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของเยาวชนใน
จังหวัดสกลนคร. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 11(52).

ศรีสมร หล้าสา. (2559). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างจิตสาธารณะนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. **วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม**. 15(35).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ
พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (2563). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป.อุบลราชธานี เขต 5**.
สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2563, จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 :
<http://web.ubon5.go.th>

สุวรรณ ชันดี และพรพิมล ประวัตรุ่งเรือง.(2558). รายงานการวิจัยจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
เขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ เภยจมิตรวิชาการครั้งที่ 5.
มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ.

Hua,V. and Wan, H. (2011). **Global citizenship and the global environment**. In *Global citizenship*. Edinburgh :
Edinburgh University Press.